

PAZÁR BÉLA: KLASSZIKUS ÉS MODERN
BME ÉPÍTŐMŰVÉSZETI DOKTORI ISKOLA
TÉZISFÜZET

1. Tézis

Hagyomány

A hagyomány nem kialakult szokások, szabályok egyszerű követése. Folyamatos munka, önmagunk kiigazítása, melynek során idővel megértjük, hogy mit kaptunk az előttünk járóktól. Így találhatjuk meg helyünket saját természeti, kulturális térünkben és időnkben, és amit találunk, azt a tágabb természeti, történelmi, kulturális térben és időben kell elhelyeznünk. A hagyomány paradoxona, hogy miközben adott helyhez és időhöz kötödvé éljük meg, benne, bennünk a legkülönbözőbb helyek és idők találkozhatnak. A hagyomány munkálkodásának részeként, ezt a szemléletet, felelősséget és feladatot, tovább kell, adjuk az utánunk jövőeknek.

2. Tézis

Idea és gyakorlat

Minden építész hisz abban, hogy a ház, amit tervezett jó és igaz tehát szép is lesz. A házak igen nagy részéről azonban előbb utóbb kiderül, hogy egyáltalán nem jól használhatók, alig egy emberöltő múlva, sokszor egyenesen zavarnak. Valamiben tehát mégsem volt igazuk az építőknek, talán éppen abban nem, hogy esetleg nem is szándékoltan, de túlságosan is csak magukkal voltak elfoglalva. Házak tömegével az emberek nem tudnak mit kezdeni, jobb híján élnek bennük, sokszor reménytelen vágyakozással valami jobb szebb és igazabb iránt. Mindez azt sejteti, hogy az épület nem föltétlenül valami aktuális dolog, mint a használati tárgyaink, érvényessége tágabb kell, hogy legyen. Ősidők óta foglalatosskodikunk olyan megfoghatatlannak tartott dolgokkal, mint az ideák. Talán azért, mert ők, gondolkodásunk tágasságának letéteményesei. Akármit is gondolunk erről, ránk maradt épületek tömegei azt bizonyítják, hogy ha okatlan módon nem akarunk tudni róluk, akkor tévedünk, a magunk, de elsősorban mások kárára. Úgy tűnik, hogy az ideák nagyon is kapcsolódnak a gyakorlathoz.

3. Tézis

Klasszikus és modern

A klasszikus és a modern kifejezéseket természetesen használjuk mindennapjainkban. Az egyiket a korokon túlmutató értékekkel, a másikat saját korunkkal kapcsolatban, ahogy évszázadokon át mindig használták. Az egyiknek inkább a normatív, a másiknak inkább az operatív karakterét hangsúlyozzuk és éljük meg. A klasszikus azonban nem egyszerűen követendő minta, érvényessége azért mutat túl a korokon, mert mindig működik, minden jelennek része és mércéje tud lenni, tehát minden következőben, modernben ott munkálkodik. A klasszikus és modern tehát eredeti értelmük szerint szorosan összefüggnek, feltételezik egymást.

4. Tézis

Stílus és mű

A stílus eredeti értelmében az emberi megnyilvánulások, alkotások minőségének mércéje, jelentése tehát rokon a klasszikuséval. Benne azonban a minőség másik oldalát, az időhöz, helyhez és emberhez kötöttséget látjuk és fogalmazzuk meg. A művek elkészítésének munkáját, teljesítményét. A stílus a tizenkilencedik században vált a múltat logikusan egymásra következő korszakokra bontó történeti szemlélet és az ebből kialakuló historizmus meghatározó fogalmává. A historizmusra következő reakció, a merev és naiv szembenállás a múlttal menekül a stílus problémájától, önmagát stílusok fölöttinek gondolja, és éppen ezért süllyed bele a historikus értelmezésbe, önmagát zárja le, dogmává válik. A stílus nem szabályok, ismérvek összessége, csak a mű megvalósulásában, annak történeti perspektívájában nyer értelmet.

5. Tézis

Klasszikus és klasszicizmus

A klasszikusnak a fogalomban történő megragadása, értelmezése vezet a klasszicizmushoz, amely az európai újkor sajátos jelensége. A természetet kutató ember a saját múltját, történetét is meg akarta érteni meg akarta „fogalmazni”. A klasszicizmus a múltban kialakult, ideálisnak, tökéletesnek, örök érvényűnek, tehát mai szóhasználattal „objektívnek” tételezett, arányrendszer, kompozíciós rend, az antikvitás, alapvetően a természetből származtatott, természethez kötődő, és az újkori „modern” mesterek (Vignola, Scamozzi, Palladio) által tökéletesített szerkesztési elveinek követését írta elő. Úgy találta, hogy ennél nincs jobb, igazabb, szebb. A klasszicizmus forrásainak, az olasz akadémiák és a francia akadémia vitáinak tanulmányozása és összevetése a modern teoretikusokkal, tanulsággal szolgálhat saját korunk megértéséhez is. A klasszicizmusban gyökerező idealizáló gondolkodás a modern egyik forrása lett, ez a folyamat végig követhető a francia utópista építészektől a klasszikus modern mesterekig.

6. Tézis

Kezdet és megértés

Úgy gondolom nincs okunk kétségbe vonni, hogy a modern természettudomány korában élünk, amely a jelenségek okait kutatja és találja meg. A szellemtudományokban ezzel párhuzamos folyamat a kezdet, az eredet problémája és állandó újra értelmezése. Mi „modern” építészek azt gondoljuk magunkról, hogy feltétlenül „eredetinek” kell lennünk, pedig ez egyáltalán nem ilyen egyértelmű. Az okok és a miértek, racionális keresése az építészeti munka egyik alapvető fázisa. A megértés és megértetés folyamata azonban nem választható el a megélés őszinte mozzanataitól. Ez az egység a megvalósult épület, a mű, ha jó szép és igaz. E folyamatot felnőttként gyermekeink fejlődésében szemlélhetjük, láthatjuk viszont.

PAZÁR BÉLA: CLASSICAL AND MODERN THESIS'

Thesis 1.

Tradition

Tradition doesn't mean simply following certain systems of established customs, habits or regulations. It has been permanent work, self correction, in the course of which we shall be capable to recognize and identify what we have been presented by our predecessors. We can define ourself, our position in this progress in our natural, social-cultural space, and we have to test it against a broader natural, historical and human context. Experienced and practiced in a certain space and at a certain time, the living tradition paradoxically incorporates gathers and activates the utmost different spaces and times. Tradition evidently means, to present this legacy and responsibility to our successors too.

Thesis 2.

Idea and practice

Architects firmly believe, that buildings, they design will function properly, and will be in this sense „true”, therefore beautiful as well. A lot of architecture however can't be used well often after a short time, and proves to be odd, even ugly and disturbing for posterity. The builders must have been wrong in one sense, perhaps they may have been captured only too much by so called „actual necessities”. Many people live in such environments finding no solution for something better, and while longing hopelessly for the more beautiful, fall victim to the rudest commercial manipulation. This suggests, that unlike our everyday technical products, architecture has always been evidently more, than simply actual or functional, and it has always had a much broader significance. The antropological and practical function of individual self-projection beyond pure immediate reality can be hardly denied. Such human mental procedure must have created, what we call ideas more than two thousand years ago. Whatever we think of the philosophical background of this question, countless

inherited buildings and environments have justified, that to ignore this broader perspective, either in the spirit of a short sighted up-to-dateism and pragmatism, or for the sake of an unlimited self expression has been an obvious mistake on the long term, undeniably dangerous and harmful for man and society. Idea and practice have had much more in common, than we have used to suppose.

Thesis 3.

Classical and modern

We use terms classical and modern naturally in our everyday practice. The one, usually to refer to eternal values, the other to our present, to what we consider up to date in our age. We experience more the normative side of the first, and the operative character of the other. Classical however has never been something closed, to be simply revered, copied or imitated, on the contrary, it has been working permanently, by influencing and balancing us throughout ages, as a constituent part of every „following“, every „present“. Classical and modern belong together in this sense, and precondition each other inseparably in their mental and social function.

Thesis 4.

Style and work of art

The term style has meant since the 17. century measuring the quality of different forms of human expression, having thus a related function to the classical. It constitutes however the other side of quality, bound to a certain time, place and individual or community. It refers to the labour and achievement of that over mentioned expression and of creating so called works of art by this way. Style became the key notion of historicism in the nineteenth century as a result of the scientific need, to find and formulate the logic of the past, and to interpret it as a historical progress. Modernism, as a following reaction to historicism tried to annulate style with all its consequences, and was eager to deny the operative function and relevance of the past to the present. It considered itself naively strictly „objective“, being able to overcome the question „style“ once and for all. Trapped, by this, exactly in the nineteenth century

interpretation of style, it declared itself soon as „De Stijl” and shortly after, the „International Style”. In doing so it justified eloquently, that style as a pure morphological issue can't incarnate real life any more. Neither the materialist approach of Semper, nor the „Kunstwollen” of Riegl can explain sufficiently the problem of style according to Arnold Hauser. It can be born only in the procedure of elaboration of different kinds of human expression of the highest quality, that means, within the uniqueness of works of art, but can be verified only by their historical relevance.

Thesis 5.

Classical, classicism

The modern need, to define classical by exact methods of the intellect, led to classicism, which was a special development of early European modernity. In the course of the exploration of the sensual, natural world from the middle ages on, man inclined more and more to finding beauty in the terrestrial, and the human phenomenon again, and as a consequence, to recognizing its own achievements in the past as well. He found their most outstanding examples in the works of ancient Greeks and Romans by discovering in them the ideal harmony of nature and man. Revitalizing the Greek concept „idea” to create a supreme principle for truth and beauty, he declared as a conclusion, there could exist no better, no more beautiful and no more truth, than works of antiquity, interpreted and corrected by the most outstanding „modern” masters of the Italian Renaissance. The creation of rational, „objective” set of rules based on the laws of nature in art and architecture was related and parallel to the advance of methods of natural sciences in the late seventeenth and in the eighteenth century, and became a source of modernity, as we can well observe in the art and architecture of the Enlightenment period.

Thesis 6.

Origin and understanding

Our epoch has been dominated by the rational attitude of man, searching the ultimate reasons of phenomenon based on the practice and tradition of natural

sciences. Humanities however have ever since sought for identifying causes and consequences of human actions in history and their evaluation at the same time. While architecture is a response to the challenges of nature, it can't escape the necessity to constitute values as well in its decisions, which relates it to the humanities. Their methods include beside and beyond notions, like reason, phenomenon, cause, others too, like origin understanding, or responsibility. We can observe the origin of understanding in the wonderful development of our children. A careful, conscious orientation, transmitted with the frankest devotion, but fulfilled with spontaneous emotion, pleasure on the part of parents and the marvelous interplay of repetition of the experienced and creation of the own, on the part of the children leads to the immense set of mental and social skills, what we call personality. To built human atmosphere and ambiente to live in, we try to remodel, recreate this rich and flexible process more or less consciously again, no architect would deny this in my opinion. Whether we attain to that level, or not, can be verified by the work, we have done, truly qualified only by posterity.